

Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama*

Elvan ÖZTÜRK*

Yusuf DEMİR **

ÖZET

Bireylerin elde etmek istediği en önemli yeteneklerden biri, parayla başa çıkabilme, parayı kullanabilme yeteneğidir. İnsanların gelişen ve değişen günümüz sosyoekonomik koşullarında, kullanılabilir finansal ürün/ hizmetlerin artan çeşitliliği ve karmaşıklığı ile baş edebilmek ve hayatta kalabilmek için finansal okuryazarlık becerilerini geliştirmeleri kaçınılmaz hale gelmiştir. Finansal okuryazarlık becerilerine sahip olmak hem finansal problemleri önceden öngörüp çözebilmek hem de refah içinde bir hayat sürdürebilmek açısından önemlidir. Bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi akademik personeli üzerine yapılmıştır. Akademik personelin finansal okuryazarlık ve para yönetimi konularında finansal bilgileri, finansal davranışları ve finansal tutumları sınanarak finansal okuryazarlıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda, Süleyman Demirel Üniversitesi akademik personelinin finansal okuryazar bireyler olduğu ancak finansal eğitime ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, Finansal farkındalık, Finansal yeterlilik, Finansal eğitim, Kişisel finans.

JEL Sınıflandırması: A20, D14, I22.

Financial Literacy And Money Management: An Application On The Suleyman Demirel University Academic Staff

ABSTRACT

One of the most important skills that individuals want to achieve is to cope with the money and the ability to use the money. In today's evolving and changing socio-economic conditions, improving the financial literacy skills has become inevitable to survive and cope with the available financial products and services's increasing diversity and complexity. Having financial literacy skills is important because of predicting and solving financial problems and also having prosperous life. This study was applied on Süleyman Demirel University Academic Staff. Financial knowledges, financial behaviours and financial attitudes of academic staff were tested on the financial literacy and money management issues and their financial literacy were studied to determine. According to the study, emerged that the academic staff is financial literate individuals but they need more financial education.

Keywords: Financial literacy, Financial awareness, Financial capability, Financial education, Personal finance.

Jel Classification: A20, D14, I22.

* Bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde savunulan ve SDÜ BAP tarafından 3582-YL113 No ile desteklenen "Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama" adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

* Elvan Öztürk, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, elvannozturk@gmail.com

** Prof. Dr. Yusuf Demir, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Üniversitesi, yusufdemir@sdu.edu.tr

1. GİRİŞ

Sürekli gelişen ve değişen günümüz dünyasında bireylerin elde etmek istediği en önemli yeteneklerden biri, parayla başa çıkabilme, bir başka ifade ile parayı yönetebilme yeteneğidir. İnsanların modern toplumda, kullanılabilir finansal ürün/ hizmetlerin artan çeşitliliği ve karmaşıklığı ile baş edebilmek ve hayatta kalabilmek için finansal okuryazarlık becerilerini geliştirmeleri bir gereklilik haline gelmiştir. Finansal okuryazarlık becerilerine sahip olmak, hem finansal problemleri çözmek hem de bunları daha önceden öngörüp kaçınabilmek için önemlidir. Aynı zamanda bireylerin günümüzde refah içinde, mutlu ve sağlıklı bir hayat sürdürebilmeleri de finansal okuryazarlıktan geçmektedir.

Bireyler hayatlarının her anında çeşitli kararlar almaktadırlar. Finansal kararlar ise bireyin geleceğini şekillendiren önemli kararlardandır. Para ile ilgilenen herkes küçük ya da büyük olsun finansal bir karar almak zorundadır. Yapılacak alışverişin limitini belirlemek de ev satın almak için birikim yapmak da bir finansal karar sonucudur. Burada önemli olan bilinçli ve doğru kararlar alabilmektir. Bilinçlenmek, tecrübeyle olabileceği gibi eğitimle de meydana gelmektedir. Ancak tecrübeler her zaman iyi sonuçlar vermeyebilir. Eğitim ise bireyin refah düzeyini artıran bir etken olabilmektedir. Son yıllarda kamu otoritelerinde desteklemiş olduğu finansal eğitim programları sayesinde insanlar daha da bilinçlenmekte ve finansal hayatta daha etkili kararlar alabilmektedirler.

Toplumun kanaat önderi olan akademik personellerin finansal okuryazar bireyler olması ve etkin kararlar alması onları takip eden bireyler açısından da önemli çıktılar sunacaktır. Öğrencilerin akademisyenleri rol model olarak almaları çok sık rastlanan bir durumdur. Bu durumda, uzmanlık alanı ne olursa olsun finansal okuryazar olan bir akademisyen öğrencilerini finansal deneyimleri ile yönlendirebilecektir.

Finansal okuryazarlığın bireysel refaha olduğu kadar toplumsal refaha da katkıları yadsınamaz bir gerçektir. Finansal okuryazar bireyler kendilerine en uygun finansal ürünü seçme aşamasında finans kuruluşlarından daha fazla bilgi talep edecekler ve bu da finansal kuruluşların şeffaflık ve açıklık ilkelerinin daha etkin olmasını sağlayarak, finansal okuryazarlığın finansal piyasalara olumlu etkisini artıracaktır.

Finansal okuryazarlık konusu son yıllarda literatürde sıkça gündeme gelmektedir. Ancak bu alandaki çalışmaların genellikle öğrenciler üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışma ise üniversitedeki akademik personel üzerine yapılmıştır. Farklı uzmanlık alanlarına sahip akademik personellerin finansal okuryazarlıklarına bakılarak bu anlamda finansal eğitime ihtiyaç duyup duymadıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çalışma, farklı üniversitelerde ya da toplumun farklı kesimlerine de uygulanarak ülke genelinde finansal eğitim gereksinim düzeyi ortaya konularak kamu otoritelerinin de bu alandaki olası planlarına yol gösterebilir.

Finansal okuryazarlık kavramının temel alındığı bu çalışma, giriş bölümüyle başlayıp toplam iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde finansal okuryazarlık kavramına ilişkin

literatür incelemesi yapılmış; finansal okuryazarlığın önemine, finansal okuryazarlığı etkileyen faktörlere, finansal eğitime ve para yönetimi unsurlarından finansal planlama ve bütçelemeye değinilmiştir. İkinci bölümde ise uygulamaya yer verilmiş; örneklem olarak seçilen 325 kişiden oluşan akademik personel grubuna bir anket uygulanmıştır. Buradaki temel amaç, örneklemin finansal bilgi, davranış ve tutumları ölçülerek oluşan finansal okuryazarlığa yönelik verdikleri cevaplarla finansal okuryazarlıklarını ölçmektir.

2. LİTERATÜR TARAMASI (ALANYAZIN)

Finansal okuryazarlık konusundaki literatür incelendiğinde kişisel finans olgusu ortaya çıkmaktadır. Kişisel finans birçok yazar tarafından ele alınmış ve çeşitli fikirler ortaya atılmıştır (Abel, 1921; Modigliani ve Brumberg, 1954; Friedman, 1957; Tversky ve Kahneman, 1981). 1908'de Ev Ekonomisi Derneği'ni kuran Ellen Richards medeniyetin temel birimi olduğuna inandığı ailenin, fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerine ulaşmaları için tek yolun ev ekonomisinden geçtiğine inanmıştır. (vcencyclopedia.vassar.edu :2013) Abel (1921) ise ev kadınlarına öğretilen bu şeyin bir meslek olarak başladığını söylemiştir ancak daha sonra bu konu akademik bir tartışma haline gelmiştir. Modigliani ve Brumberg (1954) tüketim ve tasarruf kararlarının ömür boyu elde edilen kazançla orantılı olduğunu öne sürmüştür. Bu model hane halkı finans çalışmaları için çok önemli olmuş ve gelirleri değişkenlik gösteren çiftçi ve küçük işletme sahibi gibi bireylerden oluşan hane halkları arasında tasarruf oranlarının gelirle bağlantılı olarak neden daha hızlı bir şekilde arttığını göstermiştir. 1957 yılında, Milton Friedman gelirdeki kısa süreli geçici değişikliklerin tüketicilerin harcama davranışları üzerinde çok az etkiye sahip olduğunu ileri sürmüştür (Friedman:20-31). Tversky ve Kahneman (1981) bireylerin çeşitli şekillerde kararlarını çerçevelediklerini ve genel olarak insanların kesinlikten hoşlandıklarını ancak riskten nefret ettiklerini keşfetmişlerdir. Bu riskten kaçınma ancak derin bir korku kaybıyla aşılmıştır.

Finansal okuryazarlığın temelini oluşturan ve bu çalışmanın uygulama kısmına da yön veren bazı noktalar bulunmaktadır. Bunlar finansal farkındalık ve finansal bilgi ve anlama, finansal beceriler ve yetkinlik ile finansal sorumluluk kavramlarından oluşan finansal yetenektir. Lee ve Tweedie (1976), finansal bilginin çeşitli yönlerini belirlemek amacıyla araştırmalar yapmışlardır ve finansal farkındalığı önceden tasarlanmış kavramlar kümesine göre ölçmüşlerdir. Burada bireylerin istenilen sonuçları elde etmek için aldıkları kararların, finansal sonuçlarını değerlendirmek amacıyla sahip oldukları bilgileri yorumlamaları gerektiğinden, finansal okuryazarlığın karmaşık bir olgu olarak kavramsallaştırılması gerektiği önerilmiştir. Aynı zamanda finansal farkındalığın finansal okuryazarlığın bir parçası olduğu ve finansal okuryazar olabilmek için finansal farkındalığa ihtiyaç olduğu ileri sürülmüştür.

Bireyler, finansal kavramları anlama ve bu kavramların bilincinde olarak finansal kararlar verebilme yetisine sahip olmalıdırlar. Bugün verilen yanlış bir finansal karar bireyin geleceğini tamamıyla etkileyebileceğinden, bireyin finansal yeteneklerini geliştirmesi kendi

finansal refahı açısından pozitif bir durum sergileyecektir. Bugünün değişen dünyasında fırsatları kaçırmamak ve mali durumunu tehlikeye atacak finansal sonuçlarla karşılaşmamak için finansal yetenekler gelişen ve değişen dünyaya göre şekillenmelidir. Finansal yeteneklerden biri finansal bilgi ve anlamadır. Temel olarak bakıldığında para kavramını anlamaktır. Bireylerin farklı seçenekler arasından optimal finansal kararı alabilmeleri ve gündelik yaşamlarında finansal açıdan güvenliklerinin sağlanması büyük ölçüde bireylerin finansal bilgi seviyelerinin yüksek olmasına bağlıdır (Altıntaş, 2009:157).

Finansal yetenek kavramını oluşturan bir diğer kavram finansal beceriler ve yetkinliktir. Hem kişisel durumları hem de kişinin etki alanı dışında kalan durumları içeren finansal konular hakkında bilgi sahibi olma ve bu konuları anlama, finansal beceriler sayesinde olmaktadır. Aynı şekilde finansal beceriye sahip olma herhangi bir bilgi donanımı olmadan ve bu bilgiyi kullanmasını bilmeden mümkün değildir. Finansal konularda yetkin olan kişi finansal sorunları tanımlar ve bu sorunların üstesinden gelebilmek için etkin ve verimli çözümler geliştirir (Mason, 2003: 57).

Finansal sorumluluk ise bireyin finansal hedeflerine ulaşabilmesi için gelirini, harcamalarını, tasarruflarını planlayabilmesi durumudur. Finansal sorumluluğu olan birey, kendi istek ve ihtiyaçlarını karşılayabilen, öngörülebilir ve öngörülemez durumlar için para biriktirebilen ve kaynaklarını etkili bir şekilde değerlendirebilen bireydir (Ryan, 2009). Finansal sorumluluğu olan birey, vermiş olduğu kararların tek taraflı değil çok taraflı muhasebesini yapabilir. Ani ve düşünülmeden alınan yanlış kararlar bireyin hem ailesinin hem de içinde bulunduğu toplumun olumsuz etkilenmesine neden olabilmektedir.

Finansal okuryazarlığın daha etkili bir şekilde anlaşılabilmesi için açıklanan kavramlar ışığında finansal okuryazarlığı, bilinçli seçimler yapmak amacıyla, finansal kararlar alabilme yeteneği olarak tanımlamak mümkündür. Bu açıdan bakıldığında, finansal okuryazarlık öncelikle bireylerin genel refahını artırmak için etkili önlemler almalarını sağlamak ve finansal konularda sıkıntı çekmelerini önlemek için geliştirilen kişisel finans ile ilgili bir konudur (Bihari ve Shukla, 2012:43; Vitt vd. 2005:7). Finansal konularda doğru seçimleri yapmak için finansal yeterliliğe sahip olanların, kredi kartlarına aşırı borçlanma, zamanında ödeme yapmama gibi finansal sıkıntılarla karşılaşmaları olasıdır ancak bu bireylerin gelecek için tasarruf yapmak, her ay kredi kartı borçlarını ödemek ve öncelikli ihtiyaçlarına göre harcama yapmak gibi sağlıklı finansal davranışlar sergileme olasılıkları da daha yüksek olmaktadır (Chinen ve Endo, 2012:33).

Bireylerin ekonomideki değişkenleri anlaması, kendilerini sürekli geliştirmeleriyle sağlanmaktadır. Bireyin, sürekli gelişen ve değişen dünyayı yakalayabilmesi için finansal gelişmeleri aralıksız takip etmesi, yeni gelişmeleri anlayabilmesi, kullanılabilir finansal ürün/hizmetlerin artan çeşitliliği ve karmaşıklığı ile baş edebilmesi finansal okuryazarlık becerilerini geliştirmelerine bağlı olmaktadır. Beal ve Delpachitra (2003), pazar payı elde edebilmek için birbiriyle güçlü bir rekabet içinde olan finansal kurumlar yoluyla, finansal piyasalardaki kısıtlamaların kaldırıldığını ve bu sayede kredi almanın kolaylaştığını

değinerik, finansal becerilere sahip olmanın daha önemli hale geldiğini vurgulamışlardır. Finansal sorunlar genellikle boşanma, akıl hastalığı ve çeşitli kötü deneyimlerin temelini oluşturmaktadır (Kinnunen ve Pulkkinen, 1998). ABD’de yapılan bir araştırmanın sonuçları, kadınların %32,9’u, erkeklerin ise %28,7’sinin boşanmalarına yol açan tek nedenin finansal sorunlar yaşamaları olduğunu göstermektedir (Cleek ve Pearson, 1985). Australian Institute of Family Studies’in raporuna göre gelir ve iş konusundaki endişeler aile içinde stres ve gerilime neden olmakta, bu durumun farkına varmayan evli çiftler için finansal problemler ciddi bir boşanma nedeni olabilmektedir (Wolcott ve Hughes,1999:10).

Finansal okuryazarlık becerilerinin öneminin vurgulandığı bir başka önemli konu ise emeklilik ve emeklilik için planlamanın önemidir. Beal ve Delpachitra (2003), dünya çapında hükümetlerin vatandaşlarını, emeklilik gelirleri için daha fazla sorumluluk almaya ve kamu emekliliğinden uzaklaşmaya teşvik ettiklerini belirtmişlerdir.

Finansal okuryazarlığın ne demek olduğunu anlayabilmek için finansal okuryazarlığı etkileyen faktörlerin de incelenmesi gerekmektedir. Aşağıda finansal okuryazarlığı etkileyen faktörler altı başlık altında incelenmektedir.

2.1. Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler

- *Sosyo-demografik özellikler:* Daha eğitilmiş bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerinin yüksek olduğu, eğitim seviyeleri düşük olan bireylerin ise finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğu ortaya konmuştur (Beres ve Huzdik, 2012). Bernheim (1998), erkeklerin ve beyaz ırklının hem finansal hem de makroekonomik sorunlar karşısında oldukça iyi bir performans gösterdiklerini vurgulamıştır. Lyons vd. (2007) ise İspanyolların beyazlara göre kredi puanları ve raporlar konusunda daha az bilgiye sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Monticone (2011), yüksek bir eğitim seviyesine sahip olmanın kredi raporları ve kredi puanlarını daha iyi anlama ve genel olarak daha yüksek finansal bilgiye sahip olma ile ilişkili olduğunu ileri sürmüştür.

- *Aile geçmişi:* Lusardi vd. (2010), sosyo-demografik ve bilişsel yeteneğe ek olarak finansal okuryazarlığın aile geçmişinden de etkilendiğini vurgulamışlardır. Bu araştırmaya göre, finansal okuryazarlık seviyesi, özellikle annenin eğitim düzeyine, özel ya da emeklilik serveti gibi çocuklara gelecekte miras bırakılıp bırakılmayacağına bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

- *Zenginlik- Servet:* Delavande vd. (2008) finansal bilgi edinmeyi inceleyen, zenginlik ile finansal okur-yazarlık edinimi arasında bir bağ oluşturan ve beşeri sermaye yatırımının bir türü olan basit bir teorik çerçeve önermişlerdir. Bu çerçeveye göre, finansal bilgi, ortalama varyans sınırındaki maksimum risk seviyesinde yatırımcıların varlıklarının getirisini beklenen oranlardan daha yüksek seviyelerde almasını sağlamaktadır. Böylece yatırımcılar finansal varlıklarına ilişkin yüksek riske göre ayarlanmış indirimden yararlanarak herhangi bir maliyet, zaman ve çaba kaybı olmadan finansal bilgi edinme yoluyla yatırım kararı vermektedirler.

- *Tasarrufları Artırma Eğilimi*: Meier ve Sprenger (2008), 870'den fazla bireye kısa dönemli, ücretsiz kredi danışmanlık ve bilgilendirme hizmeti sunmuşlardır. Bireylerden %55'i bu hizmeti almayı kabul etmiştir. Yazarlar bağımsız bir şekilde hem programa seçilen hem de seçilmeyen bireyler için bu hizmeti kullanıp kullanmayacakları hakkındaki seçimlerini teşvik ederek tasarrufları artırma eğilimlerini ortaya çıkarmışlardır. Sonuçlar göstermiştir ki, kredi danışmanlık programına dâhil olan bireyler bu programa dâhil olmayan bireylere göre gelecekte daha az finansal bilgiye sahip olmak istemektedirler. Bu nedenle bireysel tasarrufları artırma eğilimi gelecekte kimin finansal okuryazar olup kimin olmayacağını gösterebilmektedir.

- *Finansal Memnuniyet*: Finansal memnuniyet finansal okuryazarlığı etkileyen olumlu faktörlerden bir tanesidir. Daha fazla finansal okuryazarlık, bireylerin masraflarını karşılayabilmeleri için daha fazla beceriye sahip olmalarına, tasarruf hedeflerini geliştirmelerine ve finansal yaşamlarını refah içinde geçirebilmek için sahip oldukları becerilerini geliştirmelerine yardımcı olarak finansal memnuniyetlerini de artırmaktadır (Murphy, 2013:74). Loibl ve Hira (2005), bireylerin finansal uygulamaları kendi kendilerine öğrenmeleri yoluyla finansal okuryazarlık seviyelerini yükseltmelerinin mümkün olduğunu belirtmekte, bunun da kariyerlerinde pozitif bir etkiye sahip olduğunu vurgulamışlardır.

- *Umutsuzluk*: Araştırmalar umutsuzluğun finansal davranışlar ve refah üzerinde olumsuz sonuçları olduğunu göstermektedir. Brown (2011:77-78) depresyon ve umutsuzluk duygusunun daha fazla borçlanmaya ve emeklilikte daha az servete neden olduğunu belirtmekte ve emeklilikte karşılaşılabilecek sorunlara karşı korunmak için bu bireylerin finansal eğitim alması gerektiğini önermektedir. İlk defa umutsuzluk kavramını araştırma konusu yapan Murphy (2013)'e göre, daha az finansal okuryazar olan bireylerin finansal ilerlemeleri daha zor olmakta ve bu durumu değiştiremeyeceklerini düşünerek umutsuzluğa düşmekte, bu da onların finansal durumlarını olumsuz etkilemektedir.

2.2. Finansal Okuryazarlık ve Finansal Eğitim İlişkisi

Finansal piyasalardaki ürün ve hizmet çeşitliliğinin günden güne hızlı bir şekilde artış göstermesi bireylere finansal karar vermeleri için farklı alternatifler sunmakla birlikte, birçok riske katlanmaları gerektiğini de göstermektedir. Finansal okuryazar bir birey, finansal sorunlarını konuşabilir, tartışabilir, yorumlayabilir ve parayla olan ilişkisini anlayabilir (Vitt, 2005:9). Diğer bir ifade ile toplumlar için finansal okuryazarlık bir zorunluluk haline gelmiştir (Yılmaz, 2011: 65). Bu nedenle finansal eğitim bireylerin gündelik yaşamlarında oldukça büyük bir öneme sahiptir. Finansal eğitim, para ve para kullanımının önemini anlama ya da bunun hakkında bilgi edinme anlamına gelmektedir. OECD (2005:13) ise finansal eğitimi şöyle tanımlamaktadır: “Finansal eğitim, tüketicilerin/yatırımcıların, bilgi, eğitim ve objektif tavsiyeler yoluyla finansal ürün ve kavramları anlayışlarını iyileştiren, finansal risklerin ve fırsatların daha çok farkında olmaları için beceri ve güvenlerini geliştiren, bilinçli seçimler yapmasını, yardım almak için nereye gideceğini bilmesini ve mali refahını artırmak için gerekli olan diğer etkili eylemleri bilmesini sağlayan bir süreçtir.” Finansal eğitimin

önemini anlamak için öncelikle neden önemli hale geldiğini anlamak gerekmektedir. Bu nedenleri şu şekilde sıralayabiliriz (Aktaş, 2011):

- *Finansal enstrümanlarda yaşanan gelişmeler*
- *Ürün çeşitliliğinin artması, ürünlerin daha karmaşık hale gelmesi*
- *Çapraz ürün satışlarının artmasının beraberinde getirdiği bilgi ihtiyacı*
- *Finansal enstrümanların henüz yeterince bilinmeyen bir alan olması*
- *Finansal piyasaların daha karmaşık hale gelmesi*
- *Finansal yatırım araçlarına olan ilginin artması*
- *Bireyler tarafından finansal yatırım araçlarının kullanımının artması*
- *Kredi, emeklilik ve sigorta gibi ürünlerde bireysel sorumluluğun artması*
- *Yaşam süresinin uzaması, geleceğe dönük planlama yapılması gerekliliği*

2.3. Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi İlişkisi

Finansal okuryazarlığı açıklarken paradan ve paranın etkin yönetiminden bahsedilmektedir. Paraya karşı daha sağlıklı tutum sergileyebilmek için, paranın tarafsız bir araçtan daha fazlası ya da eksiği olduğunu anlamak gerekmektedir (Stovall ve Maurer, 2011). İnsanların faturalarını nasıl ödeyeceği, paralarını nasıl idare edeceği, paralarını kullanmak için nasıl bütçe ve plan yaptığıyla ilgili her konu para yönetimi olarak adlandırılmaktadır. Finansal okuryazar olarak nitelendirilecek bireylerin paralarını etkili bir biçimde yönetmesi beklenir. Bu açıdan para yönetimi içeriklerinden finansal planlama ve bütçeleme önemli bir yere sahiptir.

Çoğu insan için en önemli finansal hedefler, bir ev satın alma, çocukların eğitimleri için tasarruf yapma ve emeklilik planlarından oluşur. Hedefler; altı ay içinde kredi kartı borçlarını ödemek gibi kısa dönemli, iki yıl içinde satın alınacak evin peşinatını karşılamak için tasarruf gibi orta vadeli ya da on beş yıl içinde çocukları üniversiteye göndermek gibi uzun vadeli olabilmektedir (Pompian, 2012:202). Finansal planlama, kişinin finansal olarak şuanda nerede olduğu ve potansiyel olarak yaşam hedeflerini ve bu hedeflere ulaşmak için nereye gidilmesi gerektiğini gösteren bir yol haritasıdır (McWaters, 2005:196). Aynı zamanda bir plan, alınan finansal kararların diğer finansal kararları nasıl etkilediğini anlamayı da sağlamaktadır. Plan yapmak bireye, yaşamın sürekli değişen koşullarına uyum sağlamasında yardımcı olmakta ve hedeflere ulaşmada doğru yolda olup olmadığını bilme açısından da güven duygusu vermektedir (Pompian, 2012:202).

Etkili finansal planlamanın ilk ve belki de en önemli adımı bir bütçe oluşturmak ve onu uygulamaktır. Bütçe, belirli dönemler için düzenlenen gelir ve giderlerin düzenlendiği ayrıntılı bir tablodur. Sahip olunan parayı en etkili şekilde değerlendirebilmek için bireylerin bir bütçe yapması ve ona bağlı olarak yaşamaları gerekmektedir (Daniell, 2006:37-38). Bütçe, bireyin para yönetiminde ne kadar başarılı olduğunu, belirlediği hedeflere ulaşma konusunda yeterli olup olmadığını gösterir. Minimum çaba ve maliyetlerle istenilen sonuçlara ulaşmak

için bütçe yapmak faydalı olmaktadır (Bayazıt Hayta, 2011:68). Ayrıca bir bütçe oluşturularak hedefe giden yoldaki ilerlemeyi ölçmek mümkündür. Finansal kayıtların tutulması ne zaman ne yapıldığını ve harcamaların hangi kalemlere dağıtıldığını görmek açısından önemli bir araç olabilir.

3. UYGULAMA

3.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmada, Süleyman Demirel Üniversitesi'nde bulunan akademik personelin finansal okuryazarlık durumlarının ve buna bağlı olarak para yönetimi içerisinde yer alan çeşitli konularda gösterdiği davranışların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca bağlı olarak, üniversite akademik personelinin finansal okuryazarlık konusu başlığı altında finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutumları belirlenmeye çalışılmıştır.

Üniversitedeki akademik personelin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeye dönük olarak böyle bir çalışmanın daha önce akademik personel üzerine yapılmamış olması, bu çalışmanın önemini ifade etmektedir. Diğer taraftan ise böyle bir çalışmanın sonuçları üniversitedeki akademik personelin finansal eğitimi konusunda bir programa gerek duyulup duyulmayacağını ortaya koyacaktır. Bu çalışmadaki ana hipotez "Akademik personel finansal okuryazardır." hipotezi olmakla birlikte alt hipotezler, "Gelir düzeyi yükseldikçe finansal okuryazarlık artmaktadır.", "Unvan yükseldikçe finansal okuryazarlık artmaktadır." ve "Cinsiyete göre finansal okuryazarlık arasında bir fark yoktur." hipotezleridir.

Araştırma yapılan tarih itibarıyla üniversitenin akademik birimlerinde içlerinde Profesör Doktor, Doçent Doktor, Yardımcı Doçent Doktor, Araştırma Görevlisi, Öğretim Görevlisi, Okutman ve Uzman olmak üzere evreni oluşturan toplam 2035 akademik personel bulunmaktadır. Örneklemi oluşturan akademik personel kota örnekleme yoluyla seçilmiştir. Saunders vd. (2009)'nin %95 güven düzeyinde farklı ana kütle büyüklükleri için örnek hacimlerinin verildiği çalışmasında 2035 kişi olan evrenden 325 kişilik bir örnekleme ulaşılabileceği görülmektedir. Bu örneklemden akademik personelin unvanlarına göre bir ortalama belirlenmiş ve her bir unvana ait toplanacak anket sayısı ortaya çıkmıştır.

Araştırma verilerinin toplanması sürecinde ilk olarak, belirlenen amaçlar ve literatürden yararlanılarak anket tasarlanmıştır. Anket OECD (2012), Akyol (2010) ve Bayram (2010)'un çalışmalarından derlenerek oluşturulmuştur. Anketin güvenilirlik testleri yapılmış ve (Cronbach) Alfa değeri 0,789 bulunarak ölçeğin oldukça güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır. Bir sonraki aşamada akademik personele anket uygulanmıştır. Dağıtılan toplam 500 anketten geri dönmeyenler ve işlemez durumda olan anketler ayıklandığında geriye 325 anket kalmıştır. Anketteki sorulara verilen cevapların analizi için değişkenler arasındaki ilişki ve farklılıkların ortaya çıkarılmasında örneklem normal dağılıma sahip olmadığından parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Demografik değişkenlere ait dağılımlarda da frekans analizinden faydalanılmıştır.

3.2. Bulgular

Çalışmada örnekleme dâhil olan akademik personelin cinsiyet, yaş, unvan, medeni durum, ebeveyn durumu ve kişisel geliri gibi demografik bilgilerine yer verilmiştir. Katılımcıların %60,9'u erkektir. Üniversitedeki toplam akademik personel sayısının unvanlara oranlanmasıyla bulunan akademik personel sayıları anket uygulaması öncesinde belirlenen sayılar olduğundan unvanlar arasında belirgin bir farklılık görülmemektedir. Katılımcıların %67,1'inin medeni durumu evli olarak gösterilmiştir ve yine %51,1'i oluşturan 166 kişinin çocuk sahibi olduğu gözlemlenmektedir. Verilere bakıldığında katılımcıların %53,8'ini oluşturan bölümünün aylık 2001 TL – 3000 TL arasında kişisel gelire sahip olduğu, %2,2'sinin ise 7001 TL ve üstünde kişisel gelire sahip olduğu görülmektedir. Anket uygulanırken kişisel gelir alanına sadece katılımcının elde etmiş olduğu gelirin yazılması belirtildiğinden tabloda yer alan kişisel gelir alanı hane halkı gelirini değil, sadece katılımcının gelirini göstermektedir. Yüksek Öğretim Kurumu'nun yayınlamış olduğu "Türkiye'de Akademisyenlerin Özlük Haklarının Mevcut Durumu ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi Raporu"na bakıldığında 2013 yılı Profesör maaşının 4124 TL olduğu görülmektedir (yok.gov.tr, 2013). Akademik unvanla maaş arasında doğru bir orantı olduğundan, bu bilgiler ışığında araştırmada yer alan 7001 TL ve üstünde kişisel gelire sahip olan katılımcıların ek ders ücretleriyle, ek bir işle uğraşarak ya da ek bir gelirle (kira vb. gibi) bu geliri elde etmiş olabileceği söylenebilmektedir.

Bireylerin finansal durumlarını yönetmeleri para yönetiminin en temel taşlarından birisidir. Finansal okuryazar olarak nitelendirilebilecek kişinin öncelikle kendi finansal durumunu etkili bir şekilde yönetmesi gerekmektedir. Katılımcıların finansal durumunu yönetmedeki başarı düzeyleri sorulduğunda %55,7'si finansal durumunu yönetmede orta düzeyde başarılı olduğunu belirtirken sadece %14,5'i başarısız olduğunu belirtmiştir. Akademisyenlerin finansal durumunu yönetmedeki başarısı ile bağlantılı olabileceği düşünülen değişkenler Spearman Korelasyonu ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Akademisyenlerin Finansal Durumunu Yönetmedeki Başarı Algısı ile Bağlantılı Değişkenler Arasındaki İlişki

Finansal durumunu yönetmede başarı algısı	Finansal kayıtları saklama	Düzenli para biriktirme	Aylık bütçe yapma ve ona uygun davranma	Eline ekstra para geçtiğinde nasıl kullanılacağını planlama	Faturaları zamanında ödeme
Korelasyon Katsayısı	0,095	0,384	0,136	0,191	0,339
Anlamlılık değeri	0,087	0,000	0,014	0,001	0,000

Bu sayede finansal durumunu yönetmedeki başarı ile faturaları zamanında ödeme, düzenli olarak para biriktirme, aylık bütçe yapma ve ona uygun davranma ve eline ekstra para geçtiğinde nasıl kullanılacağını planlama gibi değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. İlişki olduğu düşünülen “Finansal kayıtları saklama”da ise bir ilişkiye rastlanamamıştır.

Finansal durumunu yönetmedeki başarı düzeyleri belirlendikten sonra katılımcılara para yönetimi ile ilgili tutumlarını nereden öğrendikleri sorusu aktarılmıştır. Katılımcıların %63,7’si para yönetimi ile ilgili tutumlarını ailelerinden, %6’sı deneyimlerinden ve %0,6’sı eğitim yoluyla öğrendiklerini belirtmişlerdir. Türk kültüründe aile kavramının önemli bir olgu olduğu düşünülürse çoğunluğun vermiş olduğu cevaplar bu gerçeği bir kez daha bilimsel olarak ortaya koymaktadır. Benzer bir şekilde para yönetimi ile ilgili tutumlarını ailelerinden öğrendiğini belirten 138 kişi finansal bir karar alırken de ilk olarak ailelerine danışmaktadır. Diğer yandan katılımcıların sadece %5,2’si finans profesyonellerine danışmaktadır. Burada akademisyenlerin profesyonel anlamda finansal destek almaktansa geleneksel yöntemleri benimsedikleri görülmektedir. Dünya Bankası ve Sermaye Piyasası Kurulu işbirliği ile hazırlanan ve 3009 yetişkin üzerinde incelenen “Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması” sonuçlarına göre ise katılımcılar önemli finansal kararlar verecekleri zaman öncelikle tanıdıkları insanlara ikinci olarak finans profesyonellerine danışmaktadırlar (spk.gov.tr, 2013). Bu çalışmada finans profesyonellerinin sadece 17 katılımcının tercihi olduğu belirtildiğinden, akademisyenlerin çevrelerine veya kendi bilgi düzeylerine daha çok güvendikleri ve bu nedenle de bir profesyonele başvurma ihtiyacı hissetmedikleri sonucuna varılabilir.

Kredi kartı, kart sahibine alışveriş yapacağı belirli işyerlerinden nakit ödemedi mal/hizmet satın alma ve banka şubeleri ile otomatik para çekme cihazlarından kredi çekme imkânı veren ödeme ve kredi aracıdır (Yılmaz, 2000:124). Bankalararası Kart Merkezi’nin açıkladığı veriler doğrultusunda Ocak 2014 sonunda Türkiye’de 56,8 milyon adet kredi kartı bulunmaktadır (bkm.com.tr, 2014). Literatür tarandığında kredi kartı kullanıcı sayısı gibi bir veriye ulaşılamamıştır. Piyasadaki toplam kredi kartı sayısı 56,8 milyon adet olduğuna göre kredi kartı kullanıcı sayısının da milyonları bulduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır. Araştırmaya katılan akademisyenlerin sadece %8’ini temsil eden 26 kişi kredi kartı kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Cinsiyete göre kredi kartı dağılımına bakılacak olunursa kadınların %89’unun erkeklerinse %94’ünün kredi kartı kullandığı ortaya çıkmaktadır. Kredi kartı kullandığını belirten 299 kişinin %39,5’i 2 adet kredi kartına sahip olduğunu, 38 kişi de 4 ve üzeri kredi kartına sahip olduğunu belirtmektedir. Birden fazla kredi kartına sahip olma nedeni farklı kredi kartlarının kampanyalarından yararlanma isteği olabileceği gibi kredi kartlarının toplam limitinin daha yüksek olması olabilir. Unvanlara göre kredi kartı sahiplik sayısı, kredi kartının toplam limiti ve kredi kartına yapılan aylık ortalama ödeme arasında bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo2’de verilmiştir.

Tablo 2: Unvanlara Göre Kredi Kartına Ait Değişkenler Arasındaki İlişki

	Kaç adet kredi kartına sahipsiniz?	Kredi kartınızın toplam limiti ne kadardır?	Kredi kartınıza aylık ortalama olarak ne kadar ödüyorsunuz?
Ki-Kare değeri	34,065	34,244	28,797
Serbestlik Derecesi	6	6	6
Anlamlılık Değeri	,000	,000	,000

Tabloya bakıldığında anlamlılık değerinin $p < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu da unvan ve diğer değişkenler arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermektedir. Anlamlı farkın nerelerde olduğunu görebilmek için Tablo3'e bakmak gerekmektedir.

Tablo 3: Unvanlara Göre Kredi Kartına Ait Değişkenler Arasındaki İlişki (Sıra Ortalamaları)

Unvan				Unvan				Unvan			
	Unvan	N	Sıra Ort.		Unvan	N	Sıra Ort.		Unvan	N	Sıra Ort.
Kaç adet kredi kartına sahipsiniz?	Prof. Dr.	31	172,52	Kredi kartımızın toplam limiti ne kadardır?	Prof. Dr.	31	162,58	Kredi kartımıza aylık ortalama olarak ne kadar ödüyorsunuz?	Prof. Dr.	31	175,15
	Doç. Dr.	35	199,47		Doç. Dr.	35	200,01		Doç. Dr.	35	181,66
	Yrd. Doç. Dr.	73	141,49		Yrd. Doç. Dr.	73	150,91		Yrd. Doç. Dr.	73	150,27
	Öğr. Gör.	44	149,97		Öğr. Gör.	44	147,67		Öğr. Gör.	44	166,86
	Araş. Gör.	80	124,49		Araş. Gör.	80	120,59		Araş. Gör.	80	120,49
	Okutman	19	115,50		Okutman	19	113,95		Okutman	19	110,92
	Uzman	17	202,35		Uzman	17	204,88		Uzman	17	176,71
	Total	299			Total	299			Total	299	

Eğer unvanlara göre kredi kartı sahiplik sayısı, kredi kartının toplam limiti ve kredi kartına yapılan aylık ortalama ödeme arasında fark olmasaydı tablodaki değerlerin en üst pozisyondaki Prof. Dr.'den Uzman'a doğru azalan bir ivme görülmesi beklenirdi. Ancak p değerinin 0,05 anlamlılık düzeyinden küçük olması anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Tabloya baktığımızda, unvanlara göre kredi kartı sahipliğinde Prof. Dr.'nin 172,52 sıra ortalamasına sahipken Uzman'da bu değer artarak 202,35 olmuştur. Burada en fazla kredi kartına sahip olanlar Uzmanlar iken en az kredi kartı Okutmanlarda bulunmaktadır. Benzer bir şekilde kredi kartı toplam limitlerine bakıldığında ise birinci olarak Uzmanların, ikinci olarak da Doç. Dr.'ların limitleri diğer unvanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Finansal durumunu yönetmedeki başarı algısı ile kredi kartı kullanımına ilişkin değişkenler arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Kredi kartı kampanyalarından yararlanma, kredi kartından nakit çekme işlemi, kredi kartı hesap ekstresini anlama ile finansal durumunu yönetmede başarı algısı arasında zayıf ancak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Belirtilen ilişkiyi gösteren analiz sonuçları Tablo4'de verilmiştir.

Tablo 4: Akademisyenlerin Finansal Durumunu Yönetmedeki Başarı Algısı İle Kredi Kartı Kullanımına İlişkin Analiz

		Kredi kartı kampanyalarından yararlanma	Kredi kartından nakit çekme işlemi	Kredi kartı hesap ekstresini anlama
Finansal durumunu yönetmede başarı algısı	Korelasyon Katsayısı	0,230	0,228	0,182
	Anlamlılık Değeri	0,000	0,000	0,002

Bertaut ve Haliassos (2005) kredi ve banka (ATM) kartı sahipliği ve kullanımına ilişkin trendleri inceledikleri çalışmalarında kredi kartı kullanıcılarının faiz oranlarına kayıtsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmada da araştırma yapılan ve kredi kartı kullandığını ifade eden 299 katılımcıdan %58,2'si kredi kartı aylık faiz oranını bilmediğini belirtmiştir. Cinsiyet dağılımına bakılacak olunursa kadınların %41,6'sı, erkeklerin ise %41,9'u kredi kartının faiz oranını bildiğini belirtmiştir. Burada açık bir şekilde kadınlar ve erkekler arasında fark olmadığı gözlemlenmiştir. Bir kredi kartı kullanıcısının yapmış olduğu harcamalar karşılığında aylık ödeyeceği faiz oranını bilmesi kredi kartıyla ilgili en basit ifadelerden birisidir. Bilinçli bir tüketicinin, kredi kartıyla yapmış olduğu harcamalarda aylık ne kadar faiz ödeyeceğini bilmesi gerekmektedir.

Kredi kartı sahibi olan 299 katılımcının kredi kartında yer alan en büyük ödeme kalemi incelendiğinde katılımcıların %40,8'nin önceliğinin yiyecek-içecek olduğu, sadece 1 katılımcının sigorta cevabı verdiği sonucuna varılmıştır. Kredi kartında yer alan en büyük ödeme kalemi Tablo 5'de önem sırasına göre verilmiştir.

Tablo 5: Kredi Kartı Kullanıcılarının Kredi Kartında Yer Alan Ödeme Kalemleri

Ödeme Kalemleri	N	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde
Yiyecek-İçecek	122	40,8	40,8
Giyim	82	27,4	68,2
Eğitim	38	12,8	81,0
Akaryakıt	27	9,0	90,0
Elektronik Aletler	9	3,0	93,0
Ev İhtiyaçları	9	3,0	96,0
Eğlence	8	2,7	98,7
Seyahat	3	1,0	99,7
Sigorta	1	0,3	100,0
Toplam	299	100,0	

Belirtilen sonuçlara bakıldığında Maslow'un Hiyerarşisi'nden bahsetmek doğru olabilir. Katılımcılar öncelikle temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra eğitime, elektronik aletlere ve eğlenceye ödeme yapabilmektedir. Burada sadece 1 katılımcının verdiği sigorta cevabı göze çarpmaktadır. Buradan katılımcıların sigortaya diğer ödeme kalemleri kadar harcama yapmadıkları çıkarılabileceği gibi, zaten devlet sigortası olan akademisyenlerin ek bir sigortaya ihtiyaç duymadıkları sonucuna da varılabilir. Nitekim yaşlandığında kişisel harcamalarını karşılamak için "bireysel emeklilik" planı olduğunu belirten katılımcılar, çalışmaya katılanların %30,2'sini oluşturmaktadır. Bu durum hala gelişmekte olan sigortacılık sektörünün bireysel emeklilik sigortası branşında akademisyenler üzerinde daha etkili stratejiler geliştirilmesi gerektiği anlamına gelebilir.

Çalışmada düzenli para biriktirme alışkanlığının olup olmadığına dair sorulan soruya verilen cevaplarda, 166 katılımcının düzenli olarak para biriktirme alışkanlığına sahip olduğunu, 159 kişinin ise böyle bir alışkanlığının olmadığı görülmüştür. Çocuk sahibi olma ile para biriktirme arasında ilişkinin varlığı incelendiğinde Mann Whitney U testi sonuçlarına göre 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir fark belirlenmemiştir ($Z=-0,618$; $p=0,537$). Bu durumda çocuk sahibi olanların, olmayanlara göre daha fazla para biriktirme alışkanlığına sahip oldukları belirtilemez. ING Bank'ın yapmış olduğu "Türkiye'nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması" sonuçlarına göre ise çocuk sahibi olan bireylerde tasarruf sahipliği daha düşüktür ama "çocuk" tasarruf etme olasılığını artırmaktadır (tasarrufegilimleri.com, 2013).

Katılımcılara en yüksek faiz oranına sahip olan kredi türü hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Katılımcıların %68,3'ünü oluşturan 222 kişi bu soruya doğru cevap olan kredi kartından çekilen nakit avans cevabını vermiştir. Bunun yanında ise 37 kişi konut kredisinin, 50 kişi tüketici kredisinin ve 16 kişi araç kredisinin diğerlerine göre daha yüksek faiz oranına sahip olduğunu belirtmişlerdir. En yüksek faiz oranına sahip kredi türü kredi kartından çekilen nakit kredisidir. Konut kredisi, tüketici kredisi ve araç kredisinin kredi kartından çekilen nakit kredisine göre daha düşük bir faiz oranına sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Türkiye'nin devlet bankalarından en köklü ve gelişmiş bankası Ziraat Bankası'nın 2014 verilerine bakıldığında asgari oranlarda konut kredisinin %0,89, taşıt kredisinin %1,04, tüketici kredisinin %1,30 ve nakit avansın %2,02 faiz oranına sahip olduğu görülmektedir.

Katılımcılara finansal bilgi ve finansal tutum başlıkları altında değinilebilecek bir soru yöneltilmiştir. İki hisseye sahip oldukları ve acil nakit ihtiyacı nedeniyle birini satmaları gerektiği belirtilmiştir. Hisselerden biri %20 getiri sağlarken, diğeri %20 kaybettirmiştir. Bu gelişmeler ışığında hangisini satacaklarına dair verdikleri cevaplar katılımcıların %49,5'i getiri sağlayan hisseyi satarken, %50,5'i ise kaybettiren hisseyi satmaktadır. Tversky ve Kahneman (1981), bireylerin çeşitli şekillerde kararlarını çerçevelediklerini ve genel olarak insanların kesinlikten hoşlandıklarını ve riskten kaçındıklarını belirtmişlerdir. Akademisyenler üzerine yapılan çalışmada ise kadınlar, bekarlar ve çocuğu olmayanların daha çok riskten kaçındıkları görülmüştür. Gelir seviyesi yükseldikçe riskten kaçınma da azalmaktadır. "Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması" sonuçlarına göre ise katılımcıların

gelir seviyesi yükseldikçe düşük riske verilen önem daha da artmaktadır (spk.gov.tr, 2013). Bu durumda akademisyenlerin gelir seviyelerinin yükselmesi onların risk iştahlarını daha da artırmaktadır.

“Hanenizde kalan parayla ne yapılır?” sorusuna katılımcıların 148’i “acil, öngörülemez durumlar, sağlık harcamaları için para biriktiririz” ve 144’ü de “borçlarımızı öderiz” cevabını vermiştir. Üçüncü çoğunlukta olan şık ise “mal ve varlıklara yatırım yaparız” ‘dır. Çoğunluğun vermiş olduğu cevaba bakılacak olunursa araştırmaya katılan akademik personelin %45,5’lik diliminin birikim yapma eğiliminde olduğu görülmektedir. “Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması” sonuçlarına göre ise katılımcıların %15,5’ini oluşturan çoğunluğu “acil, öngörülemez durumlar, sağlık harcamaları için para biriktiririz” cevabını vermiş ikinci olarak ise “kişisel ya da zorunlu olmayan giderler için harcarız” demiştir (spk.gov.tr, 2013).

Katılımcıların yaşlandığı zaman kişisel harcamalarını karşılamak için ne gibi planları olduğu sorulduğunda %78’idevletten emeklilik cevabını vermiştir. İkinci tercih ise %30,2 oranla 98 kişinin verdiği bireysel emeklilik cevabıdır. 29 kişi bu konu hakkında planının olmadığını/düşünmediğini belirtirken, sadece bir kişi “iş açma” planının olduğunu belirtmiştir. “Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması” sonuçlarına göre ise ilk tercih yine aynı olmakla birlikte ikinci tercih olarak çalışmaya devam edileceği belirtilmiştir (spk.gov.tr, 2013).

251 kişiyi temsil eden katılımcıların %77,2’si eline ekstra para geçtiğinde nasıl kullanılacağını planlamaktadır. Ayrıca gelecek için yaptıkları planların vadeleri sorulduğunda katılımcıların %40,9’u orta vadeli planlar yaparken, %12,9’unun hiç plan yapmadığı görülmektedir. Hiç plan yapmayan akademisyenlerden 15’i ise yaşlandığı zaman tüm harcamalarını karşılama konusunda endişe duyduğunu belirtirken, 19’u hiç endişe duymamaktadır. Bu durum finansal okuryazarlığın temel yapı taşlarından olan finansal planlama kavramına aykırılık oluşturmaktadır. Finansal planlamanın önemi düşünüldüğünde, örnekleme dâhil olan akademisyenlerin tercihlerinin finansal gelecekleri üzerinde olumsuz etkisinin olabileceği öngörülmektedir. Bu durumda da Türk geleneksel aile yapısının etken olduğu söylenebilir.

Tablo 6: Ekonomi ve Finansal Gelişmelerin Takip Edildiği Kaynaklar ve Sıklık Derecesi

	Her gün		Haftada birkaç kez		Nadiren		Hiç	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Gazeteler	67	20,6	86	26,5	102	31,4	70	21,5
Kitaplar	6	1,8	27	8,3	57	17,5	235	72,3
Dergiler	4	1,2	33	10,2	89	27,4	199	61,2
Televizyon	70	21,5	107	32,9	83	25,5	65	20,0
İnternet	102	31,4	98	30,2	81	24,9	44	13,5
Bankalar	17	5,2	50	15,4	104	32,0	154	47,4

Katılımcıların %31,4 oranla finansal gelişmeleri her gün takip ettiği kaynak internettir. İnternet vazgeçilmez bir haber ve bilgi kaynağı olduğundan günümüzde böyle bir sonucun çıkması şaşırtıcı değildir. Toplamda 102 kişi interneti her gün takip ettiğini belirtmektedir. Haftada birkaç kez takip edilen kaynak ise %32,9 ile televizyondur. Katılımcılar kitap ve dergileri hiç takip etmediklerini belirtmişlerdir. Takip edilmeyen bir diğer şık ise bankalardır. İnternet ve televizyona ulaşımın daha kolay olmasından kaynaklanan sonuçlar çalışma sonuçlarına da yansımıştır.

Tablo 7: Katılımcıların Bazı Finansal Kavramlar Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

	İyi Biliyorum		Duydum ama Ayrıntısını Bilmiyorum		Hiç Bilmiyorum	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Bileşik Faiz	95	29,2	136	41,8	94	28,9
Basit Faiz	136	41,8	106	32,6	83	25,5
Hesap Bildirim Cetveli	184	56,6	87	26,8	54	16,6
Kredi Kartı Son Ödeme Tarihi	290	89,2	25	7,7	10	3,1
Hazine Bonosu	86	26,5	157	48,3	82	25,2
EFT	265	81,5	37	11,4	23	7,1
DASK Sigortası	189	58,2	79	24,3	57	17,5
Yatırım Portföyü	88	27,1	150	46,2	87	26,8
Vadeli Mevduat Hesabı	211	64,9	78	24,0	36	11,1
Yatırım Fonu	98	30,2	149	45,8	78	24,0
Bireysel Emeklilik	206	63,4	78	24,0	41	12,6
Yatırım Ortaklığı	64	19,7	168	51,7	93	28,6
Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu	79	24,3	144	44,3	102	31,4

Basit faiz, ödenecek faizin anapara üzerinden hesaplanmasıdır. Bileşik faiz ise vade sonunda faizin anaparaya eklenmesiyle anapara ve faiz toplamına yeniden faiz işletilmesidir. Çalışma sonucunda katılımcıların bileşik faize göre basit faizi daha çok bildikleri görülmektedir. 136 kişi basit faizi iyi bildiğini belirtirken, sadece 95 kişi bileşik faizi iyi bildiğini belirtmiştir.

Kredi kartı hesap bildirim cetveli, her ay düzenli olarak çıkarılan kişinin bir önceki hesap kesim tarihi ile son dönemdeki hesap kesim tarihi arasında yapmış olduğu harcama, limit, bonus, borç ve ödeme bilgilerinin yer aldığı belgedir (garanti.com.tr, erişim tarihi: 15.02.2014). Kredi kartı hesap bildirim cetvelinde genellikle, hesap kesim tarihi, son ödeme tarihi, ödenmesi gereken asgari tutar ve varsa toplam puanlar gibi bilgiler yer almaktadır. Kredi kartı son ödeme tarihi ise kredi kartı sahibinin borcuna faiz işletilmemesi için ödemesi gereken son tarihtir. Kredi kartı hesap bildirim cetvelini iyi bildiğini belirten katılımcı sayısı

184, kredi kartı son ödeme tarihini iyi bildiğini belirten kişi sayısı ise 290'dır. Verilen cevaplara göre kredi kartıyla ilgili sorulan iki kavram oldukça iyi bilinmektedir.

Hazine bonosu, vadesi bir yıldan kısa süreli olarak Hazine tarafından çıkarılan ve iskontolu biçimde işlem gören borçlanma senedir (Ertuğrul vd., 2010:110). EFT ise elektronik fon transferi anlamına gelmektedir ve bankalar arası TL fon akışını düzenlemek amacıyla kullanılan ulusal ödeme ağıdır (Başar ve Coşkun, 2006:180). Çalışmaya katılan akademik personelin %48,3'ünü oluşturan 157 kişi hazine bonosu kavramını duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini, 265 kişi ise EFT kavramını iyi bildiğini belirtmektedir.

Türkiye'nin bir deprem ülkesi olduğu bilinen bir gerçektir. Bu yüzden devlet, vatandaşlarını deprem sonucunda oluşacak maddi ve manevi hasarlardan koruyabilmek amacı ile deprem sigortasını zorunlu hale getirmiştir. Zorunlu deprem sigortası ise Doğal Afet Sigortaları Kurumu tarafından yapılmaktadır. DASK sigortası denilen zorunlu deprem sigortasını katılımcıların %58,2'si iyi bildiğini, %17,5'e hitap eden 57 kişi ise hiç bilmediğini belirtmiştir. Bu konuda kişilerin bilinçlendirilmesinin kendi yararlarına ve toplum yararına olacağı düşünülmektedir.

Yatırımcılar için finansal piyasada birçok yatırım alternatifi mevcuttur. Yatırımcılar sahip oldukları fonları değerlendirirken mevduat faizi, repo, hazine bonosu ve tahvil gibi risksiz yatırım araçlarına, aynı zamanda döviz ve hisse senedi gibi riskli yatırım araçlarına da yatırım yapabilirler (Demir ve Derer, 2012). Yatırımcının birden çok yatırım aracını birleştirmesiyle oluşturduğu portföye yatırım portföyü denmektedir. Katılımcıların %46,2'sinin oluşturduğu 150 kişi bu kavramı duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini belirtmiştir.

Vadeli mevduat hesabını 211 katılımcı iyi bildiğini, 36 katılımcı da hiç bilmediğini belirtmektedir. Yatırım fonu halktan toplanan paralar karşılığı sermaye piyasası araçlarından ve altın gibi kıymetli madenlerden oluşan portföylerin yönetilmesidir. Yatırımcılar fona katılabilmek için fonun sahip olduğu portföyün bir kısmını temsil eden katılma payını satın alırlar (spk.gov.tr, 2014). Bu çalışmada katılımcıların %45,8'i kavramı duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini, %24'ü ise kavramı hiç bilmediğini ifade etmiştir.

Bireysel emeklilik bireylerin emeklilik dönemlerinde daha rahat bir yaşam sürebilmeleri için mevcut kamu sosyal güvenlik sistemine ek olarak kurulmuş bir sistem parçasıdır. Bireyler bireysel emeklilik sigortası yaptırarak da emekli olabilirler. Son dönemlerde devletin de teşvikleriyle oldukça gündem de olan bireysel emeklilik kavramını 206 katılımcı iyi bildiğini belirtmektedir.

Yatırım ortaklıkları, küçük tasarruf sahiplerinin birikimlerini bir havuzda toplayarak ve oluşan fonları farklı yatırım araçlarına yatırarak bir portföy oluşturan, bu yolla elde edilen kazancın ortaklara payları oranında kar payı olarak dağıtıldığı sermaye piyasası kurumlarıdır (spk.gov.tr, 2014). Bu çalışmada katılımcıların %51,7'sini oluşturan 168 kişi kavram hakkındaki bilgi düzeyi sorulduğunda duyduğum ama ayrıntısını bilmiyorum cevabını vermiştir.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu mevduat sahiplerini korumak amacıyla kurulmuş bir devlet kurumudur. Bu kavramı toplamda 79 kişi iyi bildiğini, 144 kişi duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini, 102 kişi ise kavramı hiç bilmediğini belirtmiştir.

Genel olarak çoğunlukta olan değerlere bakılacak olunursa, katılımcılara 13 kavram hakkında bilgi düzeyleri sorulmuş ve 290 kişi kredi kartı son ödeme tarihi, 265 kişi EFT ve 211 kişi de vadeli mevduat hesabı kavramlarını iyi bildiğini belirtmiştir. 102 kişi tasarruf mevduatı sigorta fonu, 94 kişi bileşik faiz ve 93 kişi de yatırım ortaklığı kavramlarını hiç bilmediğini belirtmiştir.

Belirtilen finansal kavramlara ilişkin bilinirlik algısı ve para yönetiminin farklı yönlerine ilişkin daha fazla bilgi sahibi olmak isteyip istememe durumu ile 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre finansal kavramların ayrıntısını bilmediğini ve kavramları hiç bilmediğini belirten kişilerin para yönetiminin farklı yönlerine ilişkin daha fazla bilgi sahibi olmak istememe durumlarına bakılmıştır. Kavramları bilmemesine rağmen para yönetimine ilişkin daha fazla bilgi sahibi olmak istemeyenler yatırım ortaklığında katılımcıların %27,8'i, bileşik faizde %26'sı ve tasarruf mevduatı sigorta fonunda %25'i olarak görülmüştür. Bu durum katılımcıların finansal eğitime kapalı oldukları sonucunu vermektedir.

4. SONUÇ

Son yıllarda finansal okuryazarlık özellikle gelişmiş ülkelerde oldukça önem verilen bir konu haline gelmiştir. İnsanlar hayatları boyunca finansal kararlar almaktadır. Bu kararların hem bireyin kendisine hem topluma hem de ekonomiye etkileri düşünüldüğünde finansal yeterliliğe sahip, finansal okuryazar bir birey olma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Günümüzün sürekli değişen ve gelişen ekonomisinde bilinçli tüketicilere daha da ihtiyaç duyulmaktadır. İnsanların ekonomik refah seviyelerini yükseltmeleri ancak finansal okuryazar bir birey haline geldiklerinde mümkün olacaktır.

Katılımcıların %82,8'i finansal durumunu yönetmede orta düzeyde ve oldukça başarılı olduklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcıların başarı algılamaları ile düzenli para biriktirme, aylık bütçe yapma ve ona uygun davranma, eline ekstra para geçtiğinde nasıl kullanılacağını planlama ve faturaları zamanında ödeme gibi tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Benzer bir şekilde kredi kartı kullanıcılarının finansal durumunu yönetmedeki başarı algılamaları ile kredi kartı kampanyalarından yararlanma, kredi kartı nakit çekimi, kredi kartı hesap ektresini anlama davranış ve tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İlişkili olduğu düşünülen kredi kartı faiz oranını bilme ile ilgili ise herhangi bir ilişkiye rastlanamamıştır. Akademisyenlerin %82,8'inin kendilerini finansal durumlarını yönetmede orta düzeyde ve oldukça başarılı saymaları, genel analiz sonuçlarına bakıldığında akademisyenlerin kendilerini mevcut durumdan çok daha iyi bir yere konumlandıklarını göstermektedir.

Akademisyenlerin %63,7'sinin para yönetimi ile ilgili tutumlarını ailelerinden öğrendikleri görülmüştür. Sadece %0,6'sının eğitim yoluyla öğrenmiş olması bu konuda bir eksikliğin olduğunu düşündürmektedir. Bu konuyla ilgili gelecekteki çalışmalara bir ışık tutulmuş olabilir. Burada tüm akademisyenlerin finansal eğitim almaları bir müfredat konusu haline getirilmesi tartışılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Finansal bir karar alırken ilk danışılan yer olarak verilen cevaplara bakıldığında, katılımcılar en son tercih olarak finans profesyonellerine danıştıklarını belirtmektedir. Bu seçeneğin, belli durumlarda güvenilirliğinin sorgulandığı internet mecrasından dahi sonra gelmesi finansal hizmet maliyetinin yüksek olmasından kaynaklanabileceği gibi, bireylerin kendileri ya da çevrelerinden başkalarına çok da güvenmedikleri algısını da yaratabilir.

Yaşlandığı zaman kişisel harcamalarını karşılamak için öncelikle devletten emeklilik, ikinci seçenek olarak da bireysel emeklilik planı yapan akademisyenler arasında sadece bir kişinin iş açma planı bulunmaktadır. Bu sonuçlardan hareketle, akademisyenlerin genel yatırımcı davranışına uygun olarak daha risk düzeyi düşük yatırım planlarının olduğu, riskten olabildiğince kaçındıkları çıkarımı yapılabilir.

Akademisyenlerin %77'si eline ekstra para geçtiğinde nasıl kullanılacağını planlamaktadır ve gelecek için yapılan planlar %40,9 oranla orta vadeli planlardır. 42 akademisyen ise hiç plan yapmadığını belirtmektedir. Akademisyenlerin %49,5'i gibi büyük bir kesimi bütçe yapmamaktadır. Hiç plan ve bütçe yapmayan bir bireyin, finansal yaşamını etkili yönetebilmesi ve finansal istikrarını sağlayabilmesi oldukça güçleşmektedir.

Ekonomi ve finansal gelişmelerin en çok takip edildiği kaynak internettir. Sıklığına bakıldığında interneti sırasıyla televizyon ve gazete takip etmektedir. Çalışma hayatında televizyon izlemenin ve her gün gazete almanın mümkün olmayabileceği, artık neredeyse herkesin elinde bulunan akıllı telefonlar sayesinde yürürken dahi internete girilebilmesi, internete kolay ulaşılabilirlik ve çeşitli kaynaklardan bilgi edinilebilmesi kolaylığı interneti ilk sıraya taşıyan nedenler arasında olabilir.

Finansal kavramlara ilişkin akademisyenlerin bilgi düzeyleri incelendiğinde en bilinen kavramların sırasıyla kredi kartı son ödeme tarihi, EFT ve vadeli mevduat hesabı olduğu görülmektedir. En az bilinen kavramlar ise yatırım ortaklığı, tasarruf mevduatı sigorta fonu ve hazine bonosudur. Vadeli mevduat hesabı en bilinen kavramlar arasında olmasına rağmen tasarruf mevduatı sigorta fonunun en az bilinen kavramlar arasında olması şaşırtıcı bir sonuçtur. Mevduat hesabı olan gerçek kişinin her bir bankadaki mevduatını 100.000 TL'ye kadar sigorta kapsamında koruyan kurumun bilinmemesi, akademisyenlerin mevcut tasarruflarının korunup korunmadığı konusunda bir fikir sahibi olmadığını göstermektedir. Buna karşılık, finansal kavramlar hakkında bilgisi olmayan akademisyenlerin %26'sı para yönetiminin farklı yönlerine ilişkin bilgi sahibi olmak istememektedir.

Katılımcılar tarafından verilen cevaplar, finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum çerçevesinde incelendiğinde akademisyenlerin %59'unun finansal okuryazar olduğu

belirlenmiştir. Bu değer Türkiye geneli finansal okuryazarlık oranı olan %59,8 oranından daha kötü bir durumdadır (teb.com.tr, 2015). Finansal okuryazarlığı etkileyen sosyo-demografik etkenler altında incelendiğinde ise kadınların %59,3'ünün, erkeklerin ise %58,8'inin finansal okuryazar olduğu ortaya çıkmıştır. Unvana göre bakıldığında Öğretim Görevlisi olan akademisyenler %65,5 ile en yüksek skora, Doç. Dr. olan akademisyenler ise %52,6 ile en düşük skora sahip olmuşlardır; gelir seviyesine göre bakıldığında ise Türkiye Finansal Okuryazarlık ve Erişim Endeksi'nin (teb.com.tr, 2015) aksine gelir seviyesi yükseldikçe finansal okuryazarlık yükselmemektedir. Yine de 5001-7000 TL arasında gelire sahip olanlar %62,5 oranla daha yüksek finansal okuryazarlığa sahiplerdir.

Bu çalışmanın çıkış noktasının akademik personelin finansal okuryazarlığını belirlemek ve finansal eğitime olan gereksinimi ortaya koymak olduğu düşünüldüğünde ortaya çıkan sonuçlar toplumun üst kademesinde yer alan ve kanaat önderi olan akademik personellerin bir finansal eğitime ihtiyacı olduğunu göstermiştir. Belirtilen sonuçlarda iyileştirme yapmak, akademisyenlerin finansal farkındalıklarını artırmak ve Aktaş (2011)'in belirttiği finansal okuryazarlığın gelişmemesine neden olan yetersizlikleri gidermek amacıyla akademisyenlerin finansal eğitim almaları sağlanabilir.

Bu çalışma sadece Süleyman Demirel Üniversitesi akademik personelleri üzerine yapılmıştır. Gelecekte farklı meslek grupları veya farklı toplum kesimleri ile oluşturulacak bir örneklem ile finansal okuryazarlık düzeylerinin belirleneceği çalışmalar yapılarak bu konuda ihtiyaç duyulan finansal eğitim hakkında kamu otoritelerine ve sivil toplum kuruluşlarına yol gösterici farklı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Abel, H. M., (1921), "Successful Family Life On The Moderate Income: Its Foundation In A Fair Start, The Man's Earnings, The Woman's Contribution, The Cooperation Of The Community", <https://archive.org/details/successfulfamil00abelgoog> (08.01.2014)
- Aktaş, B., (2011), "Finansal Farkındalık ve Finansal Eğitim Hazine Perspektifi", International Conference on Financial Education and Financial Awareness. http://www.tcmb.gov.tr/yeni/konferans/financial_education/session5/Burhanettin_Aktas_Presentation.pdf
- Akyol, C., (2010), "Finansal Farkındalığın Yatırımcı Tercihlerine Etkileri: Özel Bankacılık Çalışanlarında Finansal Farkındalık Üzerine Bir Araştırma", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Altıntaş, K. M., (2009), "Belirlenmiş Katkı Esaslı Emeklilik Planlarında Finansal Eğitimin Önemi: Katılımcıların Finansal Okur Yazarlığı Çerçevesinde Alternatif Bir Yatırım Eğitimi Modeli", Zonguldak Karaelmas Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 5, Sayı 9 , ss. 151-176.

- Bayazıt Hayta, A., (2011), “Aile Finans Sistemi İlişkileri: Finansman Yönetimi Finansal Okuryazarlık Finansal”, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Bayram, S.S., (2010), “Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Beal, D.J.- Delpachitra, S.B., (2003), “Financial Literacy Among Australian University Students”, *Economic Papers*, Vol: 22 No: 1, pp. 65-78.
- Beres, D.- Huzdik, K., (2012), “Financial Literacy And Macro-Economics”, *Public Finance Quarterly*, 2012, Vol. 57, Issue 3, Pages 298-312.
- Bernheim, D. D., (1998), “Financial Illiteracy, Education, And Retirement Saving, Living With Defined Contribution Pensions”, *The Pension Research Council Wharton School Pension Research Council*, University Of Pennsylvania, pp. 38–68.
- Bertaut, C.C. - Haliassos, M., (2005), “Credit Cards: Facts and Theories”, *CFS Working Paper*, No: 2006/19, Frankfurt.
- Bihari S. C.- Shukla S., (2012), “Financial Literacy: Mutual Funds”, *Scms Journal Of Indian Management*, India.
- Bkm.com.tr, <http://www.bkm.com.tr/donemsel-bilgiler.aspx> (20.02.2014)
- Brown, S. M., (2011), “Debt And Negative Net Worth Among Near Retirees”, *Phd Dissertation*, Utah State University, All Graduate Theses And Dissertations Paper 941.
- Chinen, K.- Endo, H., (2012), “Effects Of Attitude And Background On Personal Financial Ability: A Student Survey In The United States”, *International Journal Of Management* Vol. 29 No. 1 Part 1, England.
- Cleek, M.G. - Pearson, T.A., (1985), “Perceived Causes Of Divorce: An Analysis Of Interrelationships”, *Journal Of Marriage And The Family*, Vol. 47, No. 1, pp. 179-183.
- Daniell, M., (2006), “Wealth Wisdom For Everyone : An Easy-To-Use Guide To Personal Financial Planning And Wealth Creation”, *World Scientific Publishing*, USA.
- Delavande, A.- Rohwedder, S.-Willis, R. J., (2008), “Preparation For Retirement, Financial Literacy And Cognitive Resources”, *Michigan Retirement Research Center Working Paper* No. 2008-190.
- Demir, Y.- Derer, E., (2012), “Optimal Portföy Kapsamında Tanjant Portföyü IMKB-100’de Örnek Uygulama”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, C:4, S:2, ss.13-25.
- Ertuğrul, M. vd., editör: Temizel, F., (2010), “Menkul Kıymet Yatırımları ve Analizi”, *T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını* No:2119, *Açıköğretim Fakültesi Yayını* No:1147, Eskişehir.

- Friedman, M., (1957), "A Theory Of The Consumption Frinction", <http://www.nber.org/chapters/c4405.pdf> (09.01.2014)
- Kinnunen, U. - Pulkkinen, L., (1998), "Linking Economic Stress To Marital Quality Among Finnish Marital Couples", *Journal Of Family Issues*, Vol. 19, No. 6, pp. 705- 724.
- Lee, T. A. - Tweedie, D. P. (1976), "The Private Shareholder: His sources of Financial Information and His Understanding of Reporting Practices", http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00014788.1976.9728696#.VeS5P_mDm5 (13.12.2013)
- Loibl, C. - Hira T., (2005), "Self-Directed Financial Learning And Financial Satisfaction", *Journal Of Financial Counseling and Planning*. Vol. 16, No. 1: 11-21.
- Lusardi, A.- Mitchell, O. S. - Curto, V., (2010), "Financial Literacy Among The Young", *Journal Of Consumer Affairs*, 44 (2), 358–380.
- Lyons, A. C.- Rachlis, M. - Scherpf, E., (2007), "What's In A Score? Differences In Consumers' Credit Knowledge Using Ols And Quantile Regressions", *Journal Of Consumer Affairs*, 41 (2), pp. 223–249.
- Mason, C., (2003), "Conceptualising Financial Literacy - An Ethnographic Study Of School Governors", Loughborough University.
- Mcwaters, G., (2005), "Canadian Student Survival Financial Guide : A Comprehensive Handbook On Financing Your Education, Managing Your Expenses And Planning For A Debt-Free Future", Insomniac Press Publishing , London.
- Meier S. - Sprenger C., (2008), "Discounting Financial Literacy: Time Preferences and Participation in Financial Education Programs", Federal Reserve Bank of Boston.
- Modigliani, F.- Brumberg, R., (1954), "Utility Analysis And The Consumption Function: An Interpretation Of Cross-Section Data", *Post-Keynesian Economics*, pp: 388-436.
- Monticone, C., (2011), *Financial Literacy And Financial Advice: Theory And Emprical Evidence*. Torino Üniversitesi Doctorate Thesis, Italy.
- Murphy, J. L., (2013), "Psychosocial Factors And Financial Literacy", *Social Security Bulletin*, Vol. 73, No. 1, pp: 73-81.
- OECD (2005), "Improving Financial Literacy", ISBN 9789264012578, November 2005.
- OECD (2012), "Supplementary Questions: Optional Survey Questions for the OECD INFE Financial Literacy Core Questionnaire", March 2012.
- Pompian, M., (2012), "Wiley Finance : Behavioral Finance And Investor Types : Managing Behavior To Make Better Investment Decisions", Wiley Publishing, USA.
- Ryan, J., (2009), "Personal Financial Literacy", <https://books.google.com.tr/books?id=zdWrPiSGXY4C&printsec=frontcover&hl=tr#v=onepage&q&f=false> (24.08.2015)

- Saunders, M.- Lewis, P.- Thornhill, A., (2009), “Research Methods For Business Students, Fifth Edition”, Prentice-Hall Financial Times, England.
- Stovall, J.- Maurer, T., (2011), “The Ultimate Financial Plan: Balancing Your Money And Life”, John Wiley And Sons Inc., New Jersey.
- Tversky, A.- Kahneman, D., (1981), “The Framing Of Decisions And The Psychology Of Choice”, Science, 211(4481), pp: 453-458.
<http://psych.hanover.edu/classes/cognition/papers/tversky81.pdf> (23.02.2014)
- Vitt, L. A. - Reichbach, G.M. - Kent, J.L. - Siegenthaler J.K., (2005), “Goodbye To Complacency: Financial Literacy Education İn The Us. 2000- 2005”, Insitute For Socio Financial Studies, Middleburg, USA.
- Wolcott, I.- Hughes, J., (1999), “Towards Understanding The Reasons For Divorce”, Working Paper No. 20, Australian Institute Of Family Services, Melbourne.
- Yılmaz, E., (2000), “Türkiye’de Kredi Kartı Uygulaması ve Ekonomik Etkileri”, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- Yılmaz, H., (2011), “Improving Financial Literacy: The U.S Experience”, International Journal Of Business and Social Science Vol. 2 No. 11, pp:65-72.
http://www.garanti.com.tr/tr/yardim_ve_oneriler/sorular.page?faqName=kredi_karti_hesap_ozeti_nedir_faks_e_mail_ile_alinir_mi_hsap_kesim_tarihi_nasil_degisir#calcContent=UID1550d4d (15.02.2014)
- www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20121116&subid=0&ct=f (erişim tarihi: 18.12.2013)
- <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=78&fn=78.pdf> (01.02.2014)
- <http://www.teb.com.tr/document/finansal-okuryazarlik-ve-erisim-endeksi.pdf> (24.08.2015)
- http://www.tasarrufegilimleri.com/Docs/ing_news_ekim.11-eylul-12.pdf (09.12.2013)
- <http://www.yok.gov.tr/documents/10279/2922270/T%C3%BCrkiye%E2%80%99de+Akademisyenlerin+%C3%96z1%C3%BCk+Haklar%C4%B1n%C4%B1n+Mevcut+Durumu+ve+%C4%B0yile%C5%9Ftirilmesi+Raporu++%C3%9Cniversiteleraras%C4%B1%20Kurul.pdf/973be558-5c03-45fa-a7bb-784189b80a3e>. (22.12.2013)
- vcencyclopedia.vassar.edu (2013) <http://vcencyclopedia.vassar.edu/alumni/ellen-swallow-richards.html> (02.03.2013)